

De Meester, J[ohan] (1928), *De zonde in het deftige dorp. Een vertelling van menschen en zeden*. Amsterdam-Sloterdijk, Maatschappij voor goede en goedkoope lectuur. Zesde herziene druk. Eerste druk 1912.

Ik zag er eerst wat tegenop om deze roman van 320 bladzijden te lezen en de eerste tien, twintig bladzijden bevestigden die vrees, maar vanaf toen ging het heel vlot.

Het probleem met dergelijke romans is dat er in de eerste twintig bladzijden een massa personages, families, relaties wordt geïntroduceerd waarvan je denkt: dit kan ik nooit bij- of onthouden. Bij romans van Couperus heb ik dikwijls de namen genoteerd, ja zelfs stambomen uitgetekend. Hier heb ik dat niet gedaan. Daardoor zal ik wel het een en het ander gemist hebben, maar de grote lijn kon ik makkelijk volgen, mede door het vakmanschap van De Meester.

De intrige is simpel. De meid op de pastorie wordt zwanger van de zoon de dominee. Die zoon gaat in Engeland studeren en laat de zwangere meid in de steek.

De Meester schetst haarfijn maar ook messcherp de hypocrisie van de dominee, die enkel en alleen de zonde ziet, en zijn vrouw, die in de meid de verleidster ziet van haar onschuldige stiefzoon. Ook het 'deftige dorp' – het epitheton duikt vooral in het begin op: 42, 44, 48, 100 – wordt genadeloos als door en door hypocriet ontmaskerd.

De hoofdpersoon is de vrijgezel, dokter Stork, met zijn acht honden (die hij soms nogal hard aanpakt: 76, 100). Hij is de nieuwe dorpsdokter en uit hoofde van zijn beroep komt hij met alle families, klassen en standen in contact. Hij is antiklerikaal (67).

De roman is zeer goed gestructureerd. Bijwijken spannend. De taal is speciaal. Nogal elliptisch. Gelukkig lijdt De Meester maar in uiterst geringe mate aan de Tachtiger mode om nieuwe woorden en samenstellingen te fabriceren. Het boek is dan ook geschreven nadat Tachtig voorbij was. Hieronder enkele voorbeelden.

Niettemin ben ik er zeker van dat vandaag de dag niemand dat boek nog leest.

Philip Vermoortel
12-2022

CITATEN

55: L'homme désire la femme, la femme désire l'enfant

173, laatste regel: Zwarte meiden en knecht's [sic]

174: Meneer Van Sieten, die halve-nikker van Den Engelenburg [Op 224 schrijft De Meester over Van Sieten: Hij was een sinjo van achter in de twintig.]

185: Ruggekromd, peinsde hij starende voort, en wist zich in donkeren winternacht, en voorzag voor dit leed geen en dageraad. Hoe zou God zijnen toorn afkeeren?.... [Wat een zin...]

196: Zonder Multatuli, niet dat mee'lij' met alle "misdeelden" en niet die roes van dweperijtjes [...].

197: Zonder dat Schwärmen met de Ideeën, zou de chicdoenerij thuis en in het heele dorp hem niet zoo hevig hebben geërgerd. En zonder de Max Havelaar had hij niet zoo vastgehouden aan het idee van Indië.

226: zijn kwipsch Chineezehoofdje met oogen die flikkerden als bij een rat, terwijl hij, opkijkend naar den sinjo, dorst meepretmaken: - "Zoo'n lion!"

281: Naar den trant van zijn jongensjaren, sprong Leo in drie zetten de trap af, telkens het bovenlijf zakken latend, de handen langs de leuning, en zoo geruchtloos mogelijk op de punten der schoenen neerkomend. [Knap geformuleerd, vind ik.]

313: Boos was hij straks op Loes geweest, toen die, gegaan om het boek te halen, binnenkomende het liet vallen. [Wat een zin...]

TACHTIGER WOORDEN

62: warrelbenauwing

73: vriendelijkte hij er nog op

80: zondagsch-netjes

92: met prachtig-hooge goedigheid

115: loomlievigde

183: luisterwachtte

188: Onwillekeurig verlangzaamde hij zijn gang

219: gebogenrugs dacht hij na

288: nieuwsgierigde

FRANSE WOORDEN

202: fâcheuzer gevolgen

203: haar gezegden eccœereerden de tantes

212: Il faudra... [Frans werd blijkbaar ook gebruikt wanneer de dienstboden in geen geval mochten verstaan wat er gezegd werd.]

217: de médisance

242 & 247: guéridon

242: antimacassar

250: veraltereerd

272: geïndigneerd

MOEILIJKE ZINNEN

94 : Naast hen het geregelde doffe geluid van iemand die met langzame stappen heen en weer loopt, en toen de, over het stuursch gedragen der mannen ontroerend heenvallende liefde van zacht vrouwegezang: Mies, die Maurits in slaap neuriede.